

CAPVT IV.

DE

IVRE IMPERANTIVM CIRCA
COLLEGIA ET VNIVERSITATES.

§. I.

COLLEGIVM seu VNIVERSITAS est *col-
lectio constans, plurium personarum unitarum
ad certum aliquem finem communiter obtinendum.* (1)

§. II.

ciente, a iure dispensandi desistere debent, quod a gra-
tia & potestate legislatoria, non iudiciaria dependet. In-
de quoque est, quod magistratui inferiori haud conces-
sum sit, pœnam lege constitutam remittere, aut in aliam
mutare, sed simpliciter legem sequi debeat. Non con-
fundenda tamen est cum dispensatione interpretatio re-
strictiva, quæ itidem ad magistratus inferiores spectat,
cum ita tantum iudex declarat, casum ob peculiarem
concurrentem circumstantiam haud contineri sub lege,
neque principis voluntatem, licet in lege generaliter
declaratam, ad casum propositum extendendam esse.

- (1) (1) Requiritur ad collegium *plures persona*, ad mi-
nimum tres, vt eo facilius possint inter se consentire,
& maiora efficere. (2) Debent esse *uniti inter se ad
vnum finem*, quæ vno ad essentiam requiritur, & per
illam *vnum corpus*, vel *vna persona moralis* constituun-
tur. Hæc vno est *anima collegiorum*, & hinc, illa pe-
nitus dissoluta, collegium quoque interit, quia ita quan-
tum spiritum suum amittit; e contrario, quamdiu *eadem
vno manet*, idem collegium durare censetur, licet
paulatim mutentur personæ, & aliæ aliis surrogentur.
Porro quicquid ita uniti agunt, hoc non *singulis* im-
purandum, sed *omnibus cunctim sentis*, atque hac
ratione, quod *uniuersitas* debet, singuli haud debent.

Ne-

§. II. Collegia & sodalitia inire est res libertatis naturalis, adeoque in *statu naturali* permiffa, imo ad amicitias ftabiliendas fatis apta, quamvis propter finem malum (k) ex *accidente* iuri naturæ repugnare poffint.

§. III. Neque, introductis rebus publicis, collegia prohibita fuere absolute, quia cum his optime confiftere poffunt, tanquam *focietates aequales*, (l) & quæ reipublicæ ad huc eodem modo fubfunt, vti finguli.

Quid

Neque ftatim quod finguli egerunt, vniuerfati impu-
tandum, vt fi finguli deliquerunt, non tamen qua funt
collega, id quod ratione pœnæ infligendæ attenden-
dum, vbi finguli feparatim coercenti. Quando au-
tem collegium deliquit, id quod fit, fi ex *decreto col-
legii* aliquid factum, pœna in ipfum collegium conue-
niens diftatur. Denique (3) *vnus idem, ue finis om-
nibus communis* effe debet, quod de *licito* haud dubie
intelligendum. A *focietate negotiatoria* in eo differt,
quod non inftituantur ad commune lucrum & qua-
ftum, nec *perpetuo iure*, fed finguli fua propria bona
habeant, in collegio vt plurimum.

(k) Sic quando inftituuntur fodalitia ad generis humani
oppugnationem, qualia olim *latronum* erant *fodalitia*,
iuri naturæ repugnant, licet vel maxime inter gentes
tolerentur, vel a republica approbentur, quorfum re-
fert Solonis legem in *l. vit. D. de Colleg. BODIN. de
republ. lib. III. c. 7. p. 513.* vbi verbis: *ἐπι δευτε-
ρα δειχόμενος*, aliter interpretatur, ac quidem vulgata
verfio admittit.

(l) Collegia funt *focietates aequales*, quatenus ordo impe-
randi & parendi talis, qualis in republ. viget, ibidem
ceffat. Solet quidem aliquis collegio præfici, qui di-
rigat collegii negotia, fingulos conuocet, acta collegii
cufta-

Quid quod ratio reipubl. nonnunquam certa collegia requirat, per quæ administratio reipubl. expediri queat.

§. IV. Et quia collegia quædam proprium & a reip. fine diuersum finem habent, non inuoluit contradictionem, si imperans semet quoque collegio subditorum adiungat, quo casu non vt *imperans*, sed vt *membrum collegii* (m) consideratur.

§. V.

custodiat, & iura eius tueatur, sed absque *imperio*, cum reliquorum votis propterea nihil detrahatur. Hoc posito, noua respubl. in republica per collegii constitutionem non erigitur, sed tum singuli, tum omnes coniunctim & pro vna summi persona, subsunt imperio reipublicæ, adeoque huius est præcauere, ne simplex collegium æquale in formam *reipubl.* paulatim excreseat, quod facile fieri potest, si potestas singulorum collegiorum non satis circumscribatur.

(m) Sunt *ecclesiæ* nihil aliud quam *collegium æquale*, quibus princeps cum se adiungit, ibidem haud consideratur vt *princeps*, sed vt *auditor*, vt *Christianus*, qui cum reliquis eundem finem intendit, quod non recte animaduertunt hi, qui triplicem statum in ecclesiis fingunt, *ecclesiasticum*, *imperantem*, & *plebeium*. Similiter cum princeps etiam vt *paterfamilias* circa rem familiarem possit considerari, quid prohiberet, si collegio mercatorum, metallicorum, aliorumque se adiuugeret? prout praxis rerumpublicarum docet. Verumtamen nihilominus vt summus princeps adhuc in ipsum collegium retinet & exercet summam potestatem, ex quo fit, vt minus tutum sit ceteris sodalibus, habere imperantem collegam.

Boehmeri *Lus Publ.*

E e

(n) Ha-

§. V. Introductis tamen ciuitatibus, ex fine reipublicæ imperantis erit, præcave-
re, ne per collegia aliquod præiudicium
reipublicæ inferatur. (n)

§. VI. Imo sicuti singuli, ita quoque in-
tegra collegia imperantis directioni adhuc
subfunt. (o)

§. VII.

(n) Habent collegia in republ. sua comoda, habent incom-
moda. Promouent comercia, vnionem inter ciues firmât,
& defensionem reipubl. inferuiunt, quæ sæpe magis a col-
legiis quam singulis haberi potest. Sed incommoda
a collegiis quoque metuere debet republ. Iam antea
dixi, facile posse degenerare in respublicas nouas:
certe apta sunt ad seditiones in republica fouendas,
ad declinandum obsequium, ad factiones colendas,
quæ omnia a singulis non tam facile metuenda sunt.
Cogitandum est, republ. esse corpus ægotans, ex
multis corruptis membris constans, quo magis autem
eiusmodi membra putida inter se cohærent, eo plus
damni reipubl. imminet. Ad hoc vero auerendum,
finis reipubl. imperanti curam singularem commen-
dat.

(o) Nouum argumentum, ex quo ius imperanti in col-
legia adfruitur. Collegia coalescunt ex subditis, qui
inter se adhuc manent æquales, & sic collegium ipsum,
licet nouam personam moralem in republ. sustineat, a
subiectionis vinculo tamen haud liberatur. Quale ius
ergo in singulos, tale multo magis imperanti in col-
legium competit, quod itidem *vnus personæ vicem* gerit,
sed magis reipubl. nocere potest, ac quidem sin-
guli, & ita quoque eo magis imperanti incumbit,
omnibus prouidere modis, ne reip. damnum a colle-
giis inferatur.

§. VII. Sic itaque imperanti competit
 (1) ius plane prohibendi (p) collegium
 aliquod, quo facto, collegium *personæ ciui-*
lis amittit iura.

§. VIII.

(p) Indicat ipse imperans, quæ collegia sint toleranda in ciuitate, quæ reprobanda. *Si tolerat*, habent effectus ciuiles, licet omni iustitiæ & pietati aduersa sint. *Si reprobat*, amittunt omnes effectus ciuiles, licet pietati & bonis moribus congruant. Sic *ecclesiæ & Heteriæ*, vti agapæ primorum Christianorum vocantur a **FLINIO**, optimum & sanctissimum habuere scopum: est postquam sub imperatoribus ethnicis prohibebantur, pro corpore *ciuili* in republ. Romana nec haberi, nec ex testamento capere, nec immobilia aut alia bona possidere poterant, donec per **Constantinum M.** facies rerum mutaretur, & ecclesiæ approbarentur, quo ipso statim effectus ciuiles consequebantur. Pertinet huc **FLINII ad Trajanum epistola** de collegiis Christianorum, vbi circa finem ita: *Quibus peractis morem sibi discedendi fuisse, rursusque coeundi, ad capiendum cibum, promiscuum tamen & innoxium, quod ipsum facere desuisse post Edictum meum, quo secundum mandata tua heterias esse vetueram*, vid. lib. 10. epist. 97. vbi contextus docet, *heterias* idem denotare quod collegium, vti obseruat **Clariss. SAMVEL BASNAGE tom. 2. anal. ad ann. 110. §. 3. Conf. diss. iur. eccles. antiq. IV. ad Plin. & Tertull.** Sic etiam de **Auilio Flacco Ægypti Præfecto Philo in Flacc.** ait: *vetabat cætus promiscuæ multitudinis, sublati etiam sodalitiis, quæ prætextu sacrorum vacabant mero & crapulæ.* Scilicet eadem ratione vltus esse viderur, qua patres, qui ob eandem rationem vigiliis nocturnas, ex quibus multa incommoda in ecclesiam redundabant, seculo XIII. passim iustulerunt: sic quoque agapæ tandem sublatæ sunt, cum in comestationem degenerarent.

§. VIII. Quem in finem (II.) imperans quoque disponere potest, ne vllum aliquod collegium in republica toleretur, (q) nisi quod confirmatum, & publice approbatum sit.

§. IX.

(q) Quantopere Romani in republ. libera horruerint conventus promiscuos ciuium, docet LIVIVS lib. XIX. c. 15. Ita enim Posthumius ibidem: *Maiores vestri, ne vos quidem, nisi cum aut vexillo in arce posito comitiorum causa exercitus edictus esset, aut plebi concilium tribuni indixissent, aut aliqui ex magistratibus ad concionem vocassent forte temere coire voluerunt, & ubicunque multitudo esset, ibi & legitimam multitudinis rectorum censebant debere esse.* Nouerant enim incommoda, quæ ex promiscua coitione ciuium in republ. redundare possent. Ita quoque iure *Lubecensi* prouisum, vt omnibus collegiorum conventibus quidam senatores intersint, ne quid in detrimentum reipublicæ ibidem statuatur. vid. *ius Lubec. lib. IV. tit. 13. art. 3.* Atque hinc satis prudenter in iure Romano constitutum fuit, nullum collegium pro legitimo habendum esse, nisi autoritate publica esset constitutum, & hac ratione *criminis extraordinarii* rei erant, qui absque *publica approbatione* coiuerant. Licet enim collegia per se non sint illicita, talia tamen fiunt, vbi lege publica certa ratione sunt prohibita. Neque hoc tantum ad *collegia profana* pertinet, sed etiam *sacra*, cum imperantis sit prouidere, ne sub pretextu sacrorum & pietatis aliquid fiat contra rempublicam. Experti sunt imperantes cum maximo suo damno, quantas turbas sæpe dederint tot pia, vt vocantur, collegia, fraternitates, ordines, societates, cetera, quæ cum ab initio sub innolacro pietatis permilla fuerunt, postea, vbi altas radices egerunt, satis eradicari non potuerunt.

§. IX. Similiter (III.) imperanti competit ius noua collegia & societates instituendi, (r) & illis certum regimen, leges, priuilegia aliaque iura præscribendi, pro ut salus reipublicæ postulare videtur.

§. X.

(r) De priuatis hætenus. Publica sequuntur, quæ quoad suam institutionem primam & directionem a publica dependent *autoritate* reipubl., & sic in multis a collegiis ceteris priuatis differunt, tum ratione priuilegiorum & iurium, tum ratione administrationis bonorum, quæ hic non æque solet esse libera, vti quidem in *priuatis*: in his enim collegium de bonis suis adhuc libere disponere potest, prout priuati: *publica* collegia, quæ bona possident, *autoritate publica* possident, & imperanti eo nomine ratio est reddenda, atque adeo sine eius præscitu ordinariæ de iis disponere nequeunt, vti sunt bona ciuitatum, communitatum, Academia- rum, imo etiam ecclesiarum. Quid enim aliud sunt, quam cæus publici? Pertinent huc institutiones *collegiorum commerciis perpetuis inseruientium, Academia- rum, Gymnastorum & Scholarum, variarumque scientiarum*, vt sunt passim *les sociétés des sciences*. Idem collegium *Ictorum, Medicorum, Scabinatum, Iudicum, prouentuum & reddituum reip. curandorum &c.* Imo ex hoc iure fluit ius *dandæ ciuitatis*, vt scilicet pagus vel vicus possit erigi in ciuitatem quoad iura, priuilegia & alia, quæ ciuitatem constituunt, quæ vnice ex imperantis autoritate dependent, cum hoc ius regimen reipubl. respiciat. Hinc olim satis disputatum fuit, vtrum dominis regionum ius dandæ ciuitatis competeret? Adducit hunc in finem NICOL. HERTIVS *diff. de super. territ. c. 18.* chartam de anno 1312. ex IO. ISAACI PONTANI *list. Gelr. lib. 6.* vbi conclusum fuit per principes, quod nullus princeps aut dominus possit alicui oppido vel concedere aliquas libe-
tates,

§. X. Hæc collegia publica ad administrationem reipublicæ pertinent, proinde (IV.) imperanti competit ius cogendi subditos, vt in tale collegium se referant, (s) & quod sui muneris ibi erit, peragant.

§. XI. Circa priuata collegia (V.) ius habet prospiciendi, nequid ibidem statuatur in præiudicium reipublicæ. (t)

§. XII.

tates, vel privilegiare aliqua oppida absque manu & expresso consensu Regis, in cuius regno dominium ipsius domini situm existit, id quod etiam exemplis aliis declarat, non omisis tamen contrariis, siquidem principes eo tempore tanta haud gaudebant superioritate, vti quidem hodie, propter quam iis quoque hoc ius denegari nequit, vt probatum dedit Dn. THOMASIVS peculiari diss. de iure statuum dande ciuitatis.

(s) Præsupposui talia collegia, quæ administrationi reipubl. inferuiunt, quæ reuera ad munera publica referenda sunt. Hoc intuitu quoque admitto, renitentem suo modo, non tamen obtorto collo, cogi posse ad subeundum munus ecclesiasticum, si α) satis idoneus β) & religioni illius ecclesiæ, cui præficiendus, addictus sit. ZIEGLER de cleric. renit.

(t) Hoc imprimis attendi debet circa collegia opificum, qui non raro inter se constituere solent, quæ vel monopolia sapiunt, vel aliter noxam reipubl. inferunt. Graviter de eiusmodi abusibus conqueritur IO. FERRARIUS MONTANVS lib. 6. de instit. reip. c. 5. aiens. In societatis suis atque collegiis istæc ordinant, atque statuunt, quod priuatim commodet, atque a publica utilitate tam alienum sit, quam quod alienissimum. Hinc est, quod in rebus publicis non bene instructis piscores inter se statuunt, donec alteri panis supersit, ne alter venalem proponat. Calcearii, sartores, linteones atque
dit

§. XII. Quamuis itaque cuilibet collegio integrum sit, per modum *pacti* aliquid statueri de *negotiiis collegii*, secundum quod in iis procedatur; hæc tamen statuta etiam subsunt (u) imperantis iudicio & inspectioni.

§. XIII.

alii, ut arctus sit famulitii numerus. Inter panniculos conueniri solet, ne ultra præstitutum quisquam pannos annuo spatio conficiat. Quæ ex eo promanant, quod in collegiis plerumque sunt plures eorum, qui vel artificia male callent, ægreque exercent, aut sua luxu, alea & comestationibus profundunt ac decoquunt, quam qui sedulo laborant, rebusque acquirendis strenuam & honestam operam locant, artisque exercitium sibi utile faciunt. Inter quos facile numerus vincit, & quod priuatum est utili præfertur; tametsi fax illa hominum parum consideret, quid utile sit, etiam utique, sed cum ipsis nulla emergendi spes sit aliis quoque successum inuidet, & hoc pacto non solum, quod publice perniciosum est, arguit, verum etiam, quod priuatim commodaret, interuertunt. Vnde fit, ut collegia illa artificum præter hoc, quod ob inconsultam statutorum temeritatem illicita atque inbonesta habent, etiam multis oppidis perniciosa sint; Quo magis inuigilandum est magistratibus, ne tale quidpiam fiat, sed pestibus illis interdicitur. Est itaque principi relicta reformatio eorum, quæ pessimis moribus in collegiis introducta in detrimentum reipublicæ vergunt, de quibus mediis plenissime agit **RETRVS GREGORIVS** de *republ. lib. 13. c. 3.*

(u) (I.) Leges quidem condere soli imperanti concessum; interim priuatis haud interdictum, inter se *pacta* de negotiis inter se peragendis inire, quin cum collegium absque certo ordine non subsistat, hic vero per *pacta* certa determinari debeat, censetur quoque

collegio ius pacta talia constituendi datum, eo ipso, quo publice approbatum est. Neque adeo (II.) *confirmatio* talium statutorum necessario a principe vel summa potestate petenda, cum etiam absque illa vim obligandi ex propria virtute habeant, quamvis omnino utilis sit. Potest tamen (III.) imperans confirmationem eorum sibi reseruare, vt absque illa non valeant, id quod maxime reipubl. conducit, cum alias collegia plerumque talia statuunt, quæ reipubl. quidem damnoſa, singulis autem de collegio proficua esse soleant. Hac confirmatione accedente, pacta talia (IV.) in leges proprie dictas tranſeunt, & sic non amplius a collegio possunt reuocari, vti quidem nuda pacta. Cæterum (V.) pacta talia tantum valent, quatenus de rebus collegii inita, extra quas si aliquid statuitur id merito pro inualido habendum, quo etiam pertinet, siquidem aliquid determinent de rebus collegii sui, sed (VI.) in *præiudicium reipublicæ*, quia in genere omnia pacta priuatorum ad hanc normam dirigenda, & ea, quæ aduersantur salutis reipublicæ, pro illicitis habenda. Sic damnoſum est reipublicæ collegiorum statuta, si opifices statuunt, vt nemo operam suam minoris locet, vel rem suam minoris vendat, quam inter se conuenerint, vel vt iniuriam passus tandiu ab opificio excludatur, donec iniuriam vindicaverit &c. Cum autem (VII.) talia pacta essent otiosa, nisi etiam quædam *coactio* illis adiceretur, ita quoque permissum collegio pœnam conuentionalem in transgressores statuere, quæ tamen multam pecuniarum leuiorem excedere nequit. Hoc ipso (VIII.) *proprie dictam iurisdictionem* haud exercet, quippe quæ absque imperio est inefficax, quod in collegio æquali cessat: interim hoc collegio quoque datum censi debet, vt possit cognoscere de negotiis ad collegium spectantibus, & per maiores determinare, an aliqua pacta violauerit, in qua *notione* si excedatur, tunc demum iudex ordinarius de hoc grauamine cognos-

§. XIII. Ex eodem fundamento (VI.) fuit, imperanti competere ius, collegiis præscribendi certos *limites*, (x) quatenus hoc reipublicæ conducibile visum fuerit.

CAP. V.

DE
IURE IMPERANTIS CIRCA
SACRA.

§. I.

IURA CIRCA SACRA non recte examini & diiudicari possunt, nisi antea cognoverimus, quomodo *religio & ecclesia* se habeant ad

gnosceret & *sententiam* decisivam ferre potest. Atque hinc etiam est, quod illa, quæ per *iurisdictionem* proprie dictam cum auctoritate & imperio exerceri debent, coram collegio fieri nequeant, veluti quod non possint dare tutores, recipere testamenta &c.

(x) Huc pertinet: (I.) ne *extranei* in tale collegium adsumantur, quatenus *originarii* opifices adsunt, his enim primario, ut propriis subditis, prospiciendum: (II.) ne alii recipiantur, quam qui in tali loco degunt: (III.) Potest præterea determinare numerum collegiarum & prohibere, ne ultra numerum alij adhibeantur, neque alii opifices, quam qui intra numerum sunt, tolerantur. Ab antiquo enim in plerisque rebus publicæ receptum fuit, ut in civitatibus certa & distincta haberentur collegia, & ne promiscue unusquisque opificum quoddam peragere posset, nisi a collegio fuerit approbatus, & in illud receptus. Quo ipso collegio nascitur *ius prohibendi*, ne aliquis in civitate extra collegii membra opificum exercere audeat.